

Ἀνάθεμά σε ὀκύλλ' κουτάβ', γαῖδάγ' γεννημασέαν
ἐμάτσα σε τὸ φίλεμαν καὶ τὰ σκοτεινασέας
(ἐμάτσα=ἐμαθα) Ἰμερ. Συνών. γέννα 5, γέννημα 2.

γεννηματάκι τό, ἀμάρτ. ἑννηματσάκι Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γεννημάτι καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -άκι.
Ὁ σμιγὸς καρπὸς ἐκ σίτου καὶ κριθῆς: Μουρέ, ἰὰ κάμε,
βούδωσε τ' ἄλῳνι σου, πὰ νὰ φέρω κ' ἐὼ τὸ ἑννηματσάκι
μο' κεί νὰ τὸ τρέψω (βούδωσε=στῶσε τὸ ἄλῳνι μὲ κόπρον
βοός, ἵνα χρησιμοποιοῦν δι' ἄλῳνισμὸν σιτηρῶν, πὰ=μή-
πως, ἴσως). Ἐκάμαμε, δόξα σοι ὁ Θεός, μιὰ ὕχιὰ ἑννημα-
τσάκι, νὰ περάσωμε θέμεν ἐφέτι. || Ἄσμ.

Κάρκα ἔνα, κάρκα δυὸ | κάρκα τὸ μικρὸ τ' ἄβγδ
κι ἂ μοῦ τὸ πηρε ζευγᾶς | νὰ κάμη πολὺ ἑννηματσάκι
νὰ φάω κ' ἐὼ λιάκι.

γεννηματάλευρο τό, Πελοπν. (Κίτ. Μάν.), ἑννημα-
τάλευρο Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. γέννημα καὶ ἀλεύρι.

1) Ἄλευρον ἐκ κριθῆς Πελοπν. (Κίτ. Μάν.): Ἔναι γε-
νηματάλευρο, γι' αὐτὸ δὲν εἶναι καλὸ τὸ ψωμί. Θ' ἀνακα-
τέφου γεννηματάλευρο καὶ σταρένιο καὶ θὰ ζυμώσου Κίτ. 2)
Ἄλευρον ἐκ σμιγοῦ δηλ. κριθῆς καὶ σίτου Νάξ. (Ἀπύρανθ.):
Ζυμώνομε ἑννηματάλευρο, γιὰτ' εἶν' ὁμορφα τὰ ἑννήμα-
τά μας κι ἅμα μορφαλεστοῦν καὶ καλοψηθῇ τὸ ψωμί, μοσκο-
μυρίζει. Ὅλο ἑννηματάλευρό τῶεν ὁ χοῖρος μας ἐφέτι
καὶ δὲν ἤπιασε γι' ἀπάνω δου (δὲν ἐπαχύνθη).

γεννηματᾶς ὁ, Μακεδ. (Θεσσαλον.) Πελοπν. (Βούρ-
βουρ. Γαργαλ. Τριφυλ.) ἑννηματᾶς Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γέννημα καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ας.

1) Ὁ ἔχων ἢ συγκομίζων πολλὰ γεννήματα, σιτηρὰ ἐκ
τῶν ἀγρῶν τοῦ Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πελοπν. (Γαργαλ. Τρι-
φυλ.): Αὐτὸς ἔναι ὁ τρανύτερος γεννηματᾶς τοῦ χωριοῦ
Γαργαλ. Αὐτὸς εἶναι ἑννηματᾶς, μάτι μὴ δόνε πιάση Ἀ-
πύρανθ. 2) Ὁ σιτέμπορος Μακεδ. (Θεσσαλ.) 3) Ἐπὶ ζώου,
τὸ τρώγον τὰ σιτηρὰ Νάξ. (Ἀπύρανθ.): Καὶ τὰ ζωδόβολα
ποὺ γλυκαίνονται 'ς τὰ ἑννήματα ἅμα δὰ πιάση ὁ νοικο-
κύρης μέσ' 'ς τὸ σπαρμένο, θὰ πῇ: Ἀ! ἐὼν ἤσουν ὁ ἑννη-
ματᾶς μου, ἐρχεσαι καὶ τρώς τὸ σπαρμένο μου! 4) Ὁ εὐ-
νοῶν τὴν παραγωγὴν τῶν σιτηρῶν ἄνεμος Πελοπν. (Βούρ-
βουρ.) Γνωμ. Ὁ βοριάς γεννηματᾶς κι ὁ πουνέντες γαλα-
τᾶς (ὁ βόρειος ἄνεμος εὐνοεῖ τὰ σιτηρὰ, ὁ δὲ δυτικὸς τὰ
γαλακτοφόρα ζῶα).

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. Ἀθῆν. Πάρ. Πελοπν. (Μάν.)

γεννηματάχερο τό, ἀμάρτ. γεννηματάχιουρο Πελοπν.
(Κίτ. Μάν.) ἑννηματάχερο Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. γέννημα καὶ ἄχερο.

1) Τὰ ἄχυρα ἐκ τοῦ ἄλῳνισμοῦ τῆς κριθῆς Πελοπν.
(Κίτ. Μάν.): Τὰ γεννηματάχιουρα εἶναι χοδρά, δὲ δὰ τρώει
τὸ βόδι. Ἐγίόμισε τὸ στρουῖμα μὲ γεννηματάχιουρα. 2) Τὰ
ἐκ τοῦ ἄλῳνισμοῦ τοῦ σμιγοῦ (κριθῆς καὶ σίτου) ἄχυρα Νάξ.
(Ἀπύρανθ.): Ἐφέτι θὰ κάμωμε βολλὰ ἑννηματάχερα καὶ
θὰ τὴν ἔχου γαλὰ τὰ ζωδόβολά μας.

γεννηματένιος ἐπίθ. Κίμωλ. Πελοπν. (Ἀρεόπ. Κίτ.
Μάν.) ἑννηματένιος Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Θηλ. ἑννηματένη
Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γέννημα καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ένιος.

1) Ὁ ἐκ κριθῆς προερχόμενος, τὸ ἐκ κριθῆς ἄλευρον καὶ

τὰ ἐκ τούτου παρασκευάσματα Κίμωλ. Πελοπν. (Ἀρεόπ.
Κίτ. Μάν.): Ν' ἀνακατέψης γεννηματένιο ἀλεύρι μὲ στα-
ρένιο γιὰ παξιμάδι. Ἦτα φτωχός, ὅλο γεννηματένιο ψωμί
ἔτρωε. Γεννηματένια λαγάνα. Ἔτρωε γεννηματένια καν-
κάλα κ' ἐγλύφοτα ὁ οὐρανίσκο του (κανκάλα=τεμάχιον ξη-
ροῦ ἢ πεφρυγμένου ἄρτου). Κίτ. Γεννηματένιος πασπαλᾶς
(πλακοῦς ἐκ κριθίνου ἀλεύρου, ὕδατος καὶ ἐλαίου παρασκευα-
ζόμενος) αὐτόθ. Ἐμαλάκωσε δύο χαλοὺς γεννηματένιους
(χαλοὺς=παξιμάδια) Ἀρεόπ. Ἔχομε γεννηματένιο ψωμί
Κίμωλ. 2) Ὁ ἐκ σμιγοῦ (σίτου καὶ κριθῆς) προερχόμενος,
τὸ ἐκ σμιγοῦ ἄλευρον καὶ ὁ ἐκ τούτου παρασκευαζόμενος
ἄρτος Νάξ. (Ἀπύρανθ.): Ζυμώνετ' ἀλεύρι ἑννηματένιο ἢ
ἀοραστό; ἑννηματένιο ναι τὸ ψωμί δὼν ἐτουτῷ γαὶ μο-
σκομυρίζει. Μοῦ παραρέσει τὸ ἑννηματένιο ψωμί. Δυὸ-τρεῖς
παῦλοι ἑννηματένιοι νὰ κάμωμε νὰ τσι παξιμαδιάσωμε
(παῦλοι=στενόμακροι ἄρτοι).

γεννηματερὰ τά, Πελοπν. (Οἶτυλ.)

Ἐκ τοῦ οὐδ. τοῦ ἀμάρτ. ἐπιθ. γεννηματερός.

Τὰ σιτηρὰ δηλ. σῖτος, κριθὴ καὶ σμιγός.

γεννημάτι τό, ἀμάρτ. γεννημάτσι Πελοπν. (Κάμπος
Λακων. Κίτ.)

Ἐκ τοῦ ἀμάρτ. οὐσ. γεννημάτιον, ὑποκ. τοῦ οὐσ.
γέννημα.

Ἡ κριθή: Ἐδωκα λιγαὶ γεννημάτσι 'ς τὸ γουρούνι Κίτ.
|| Ἄσμ.

Γύρω γύρω τ' ἄλωνάτσι | ἔτρωγ' ὁ λαγὸς τὸ γεννημάτσι
Κάμπος Λακων.

γεννηματοκόσκινο τό, ἀμάρτ. ἑννηματοκόσκινος ὁ,
Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. γέννημα καὶ κόσκινο.

Κόσκινον διὰ τοῦ ὁποίου κοσκινίζουν τὸν σμιγὸν καρπὸν
ἐκ σίτου καὶ κριθῆς: Ἐπάλιωσε γαλὰ καλὰ ὁ ἑννηματο-
κόσκινος εὐτός.

γεννηματοκούκκι τό, Πελοπν. (Μεσσ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. γέννημα καὶ κουκκί.

Τὸ φυτὸν βίκος ὁ λαθυροειδὴς (vicia lathyroides), τῆς
οἰκογ. τῶν ψυχανθῶν (papilionaceae), τῆς τάξ. τῶν ἔλλε-
βοκάρπων (leguminosae).

γεννηματολάσπη ἡ, Πελοπν. (Γορτυν. Δίβριτσ. Ὁ-
λυμπ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. γέννημα καὶ λάσπη.

Τὰ περιττώματα τοῦ ἀνθρώπου ἐνθ' ἄν.: Φέγα μὴ βιάσω
καδόση γεννηματολάσπη καὶ σὲ πασσαλείρω Δίβριτσ.

γεννηματοξύση ἡ, ἀμάρτ. ἑννηματοξύση Νάξ. (Ἀ-
πύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. γέννημα καὶ ξύση.

Κνησμὸς προκαλούμενος ἐκ τῆς ἐπαφῆς τοῦ δέρματος τοῦ
ἀτόμου μετὰ σμιγοῦ καρποῦ, ὑποστάντος φθειρίαισιν: Μιὰ
ξύση μὲ βαστῆ καὶ πάω χαμένη. Πὰ νὰ ναι ἡ ἑννηματο-
ξύση; (πὰ=μήπως, ἴσως). Συνών. ξύση, φαγούρα.

γεννηματοπεταλούδα ἡ, ἀμάρτ. ἑννηματοπεταλούδα
Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. γέννημα καὶ πεταλούδα.

Τὸ ἔντομον ὁ ἀλουκίτης τῶν σπερμάτων (alucitus gra-
nella), οὕτινος ἡ κάμπη προσβάλλει τὰ σιτηρὰ ὀλίγον πρό

τοῦ ἄλωνισμοῦ: Θαρεῖ κἀνεῖς πῶς εἶναι ἑννηματοπετα-
λούδα τούτη· ἰὰ δὲ καὶ θὰ πεταλουνδιάσα δὰ ἑννήματα πρὶ
δ' ἄλωνέφωμε.

γεννηματοπίθαρο τό, ἀμάρτ. ἑννηματοπίθαρο Νάξ.
(Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ πιθάρι.

Πίθος πρὸς τοποθέτησιν σιτηρῶν: Διὸ ἑννηματοπίθαρά
ᾗχαμε ἄσπασαμε δὴ βροχτὲς τὸ ἕνα.

γεννηματοπιτουράκι τό, ἀμάρτ. ἑννηματοπιτεράκι
Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὖς. γεννηματοπίτουρο καὶ τῆς παραγωγ.
καταλ. -άκι.

Πίτυρον ἐκ σμιγοῦ (σίτου καὶ κριθῆς): Διὸ ἑννηματο-
πιτεράκια νὰ βρῆς, νὰ τὰ καβουρδίσης, νὰ τὰ βάλῃς ἐκεῖ
ᾗς τὸ στομάχι τση, πού θὰ τση περάσῃ εὐτός ὁ βῆχας πῶχει.

γεννηματοπίτουρο τό, Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) ἑννη-
ματοπίτερο Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ πίτουρο.

1) Πίτυρον προερχόμενον ἐκ κοσκινίσματος ἀλεύρου κρι-
θῆς Πελοπν. (Κίτ. Μάν.): Οἱ κόττες δὲ δὰ τρώσι τὰ γεν-
νηματοπίτουρα. 2) Πίτυρον ἐξ ἀλεύρου σίτου καὶ κριθῆς,
σμιγοῦ Νάξ. (Ἀπύρανθ.): Τὰ ξενικά βίτερα δὲ δὰ τρώει
ὁ χοῖρος μας, θέλει ἑννηματοπίτερα.

γεννηματοσκούληκο τό, Πελοπν. (Γαργαλ. Μεσσ.)
Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ σκούληκι.

1) Ὁ σκώληξ τῶν σιτηρῶν ἐνθ' ἄν.: Τὰ γεννηματο-
σκούληκα θὰ μᾶς χαλάσουνε τὸ σιτάρι Γαργαλ. || Φρ. Εἶσαι
κακὸ γεννηματοσκούληκο (περὶ τοῦ ἀναμειγνυμένου εἰς
ὑποθέσεις ἄλλων) αὐτόθ. Συνών. γεννηματοψείρα. 2) Ἡ
κάμπη εὐδημῖς (eudemis), ἡ κατ' ἐξοχὴν προσβάλλουσα
τὴν ἄμπελον καὶ τὴν σταφιδάμπελον Μεσσ.

γεννηματοσπορος ὁ, Πελοπν. (Κίτ. Μάν.)
Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ σπόρος.

Ἡ διὰ σποράν προοριζομένη κριθή: Νὰ φέρῃς λιγαὶ γεν-
νηματοσπορο, γιατί δὲ θὰ φτάσῃ γιὰ τὸ ἄλλο χωράφι.

γεννηματοσπυρο τό, Πελοπν. (Κίτ. Μάν.)
Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ σπυρί.

Ὁ κόκκος τῆς κριθῆς: Τὰ μάζευε ἕνα ἕνα τὰ γεννηματο-
σπυρα, οὔτε γιὰ τί κόττες δὲν ἄφηνε νὰ φᾶσι.

γεννηματοτόπος ὁ, Πελοπν. (Γαργαλ. Τριφυλ.) ἑννη-
ματοτόπος Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ τόπος.

1) Τόπος παράγων πολλὰ καὶ καλῆς ποιότητος σιτηρὰ
Πελοπν. (Γαργαλ. Τριφυλ.): Τὸ γέννημα στοίχειωσε ᾗς τίς
Λάκκες, εἶναι, γλέπεις, γεννηματοτόπος καλὸς Γαργαλ. Συ-
νών. γεννηματοχώραφο. 2) Δοχεῖον ἢ κιβώτιον πρὸς
ἐναπόθεσιν σίτου καὶ κριθῆς Νάξ. (Ἀπύρανθ.): Δὲν ἔχομε
βολλοὶ ἑννηματοτόποι καὶ τὸ φήκαμεν ἐφέτι τὸ ἑννημά μας
σὲ τσουβάλια.

γεννηματοτσούβαλο τό, ἀμάρτ. ἑννηματοτσούβαλο
Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ τσουβάλι.

Σάκκος κατάλληλος πρὸς ἀποθήκευσιν ἐν αὐτῷ σιτηρῶν:
Ἐτοῦτα δὰ τσουβάλια ἔναι καλὰ ἑννηματοτσούβαλα, εἶναι
μεγάλα καὶ ἱερά.

γεννηματοόφυαρο τό, ἀμάρτ. γεννηματοόφυαρο Πε-
λοπν. (Κόκκιν.)

Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ φυτάρι.

Τὸ φυτάρι διὰ τοῦ ὁποίου λιχνίζονται τὰ σιτηρὰ μετὰ τὸν
ἄλωνισμόν.

γεννηματοόχορτο τό, Κεφαλλ. Κύθν. Μαθράκ. Πελοπν.
(Νεάπ.) γεννηματοόχορτι Πελοπν. (Γαργαλ. Ξηροκ.)

Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ χόρτο.

1) Κριθή ἢ παράλιος (hordeum maritimum), τῆς οἰκογ.
τῶν ἀγρωστωδῶν (greminae), τῆς τάξ. τῶν λεπυρανθῶν
(glumiferae) Κεφαλλ. Μαθράκ. 2) Πιθανῶς κριθή ἢ μύ-
ουρος (hordeum murinum), τῆς οἰκογ. τῶν ἀγρωστωδῶν
(greminae), τῆς τάξ. τῶν λεπυρανθῶν (glumiferae) Πε-
λοπν. (Γαργαλ. Νεάπ. Ξηροκ.): Δέσε τὸ βασταγούρι μὲ
μεγάλῃ ἀμόλῃ νὰ φάῃ γεννηματοόχορτι, πού εἶναι ᾗς τ' ἀντι-
νόμια (ἀντινόμια=στενὴ δίοδος, ὑψηλότερα πῶς τοῦ ἄλλου
ἐδάφους, χωρίζουσα τὰς σταφιδάμπελους εἰς τμήματα) Γαρ-
γαλ. Κάνα χορτάρι ἔχει τὸ χωράφι καὶ κάνα γεννηματοόχορτι
Ξηροκ. Νὰ κόψῃς γεννηματοόχορτο γιὰ τὰ ζὰ Νεάπ. Συνών.
ἀγριοκρίθαρο, ἀγριόσταχυ. 3) Χόρτον ἐδώδιμον
Κύθν.

γεννηματοχροινιά ἡ, ἀμάρτ. ἑννηματοχροινιά Νάξ.
(Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ χρονιά.

Ἔτος εὐφορίας τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς ἢ τοῦ σμιγοῦ: Ἄμαν
ἔβγουν οἱ κουφαρτήκοι κ' ἔχουνε καρπὸ, λέσιν οἱ παλαιοὶ
ἑννηματοχροινιά θὰ ᾗχουμεν ἐφέτι (κουφαρτήκοι=οἱ ἀσφό-
δελοι).

γεννηματοχώραφο τό, Πελοπ. (Γαργαλ.) ἑννηματο-
χώραφο Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ χωράφι.

Τόπος, κτῆμα κατάλληλον διὰ τὴν σποράν σιτηρῶν γενι-
κῶς ἐνθ' ἄν.: Τὰ χωράφια τοῦτα ἔναι ἑννηματοχώραφα.
Ἀπύρανθ. Συνών. γεννηματοτόπος.

γεννηματοψείρα ἡ, Πελοπν. (Γαργαλ.) ἑννηματο-
ψείρα Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ ψείρα.

Ἐντομον καταστρέφον τὸν καρπὸν τῶν σιτηρῶν ἐνθ' ἄν.:
Τὸ σιτάρι ἔχει γεννηματοψείρα, θέλει καθάρισμα καὶ ἄπλωμα
Γαργαλ. Ἡβγήκεν ἕνα φάρμακο ᾗς τὴν ἑννηματοψείρα
Ἀπύρανθ. Συνών. γεννηματοσκούληκο.

γεννηματοψωμο τό, Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) ἑννηματο-
ψωμο Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὖς. γέννημα καὶ ψωμί.

1) Ἄρτος παρασκευαζόμενος ἐξ ἀλεύρου κριθῆς Κίτ. Μάν.
Τρώσι γεννηματοψωμο ὅλο τὸ γαιρὸ, δὲν ἔχουνε σ'τάρι νὰ
δ' ἀνακατέψουν. 2) Ἄρτος παρασκευαζόμενος ἐξ ἀλεύρου
σίτου καὶ κριθῆς Ἀπύρανθ.: Πιὸ καλὰ τρώεται τὸ ἑννημα-
τόψωμο σκληρὸ παρὰ φτό δ' ἀγορασιμιὸ (σκληρὸ=σκληρόν).

γέννηση ἡ, κοιν. γένῃσι Εὐβ. (Στρόπον.) γένῃσι Εὐβ.
(Ἀγία Ἄν.) Θεσσ. (Νερόμυλ.) Θράκ. (Σαρεκκλ.) γένῃσι
Εὐβ. (Λιχάς) γένῃσι Μακεδ. (Γαλατ.) ἑννηση Νάξ. (Ἀ-
πύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. οὖς. γέννησις.

1) Ἡ πρᾶξις τοῦ γεννᾶ, ὁ τοκετὸς κοιν. Ἡ γέννηση τοῦ
παιδιοῦ τοῦ ὅσῃς μεγάλη χαρὰ κοιν. Γένῃσι ἰφτά κ' νελά-
κια μιὰ γένῃσι Θεσσ. (Νερόμυλ.) Εὐτή ἡ εἰκόνα ἔναι ἡ
γέννηση τοῦ Χριστοῦ Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Αὐτὸ τοῦ εἰκόνα

